

Üniversite Öğrencilerinin Eğitim Stresi Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Onur DEMİR

Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Balıkesir

onur.dmr1990@gmail.com

Prof.Dr. Mehmet TEKTAŞ

Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Balıkesir

mtektas@bandirma.edu.tr

Özet

Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi'nde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin eğitim stresi düzeylerinin bazı demografik bilgilere göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek. Veriler internet aracılığı ile ve yüz yüze anket çalışmasıyla gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, öğrencilerin demografik nitelikleriyle ilgili bilgileri elde etmek için kişisel bilgi formu kullanılmıştır. İkinci bölümde, eğitim stresi düzeylerini ölçmek için Eğitim Stresi Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada elde edilecek verilerin istatistiksel analizlerinde tanımlayıcı istatistikler, Faktör analizi, Bağımsız Gruplar t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey Çoklu Karşılaştırma testi (Post-Hoc Test) kullanılmıştır. İstatistik analizlerin sonucunda stres düzeyi ve strese neden olan faktörler belirlenerek yorumlanmıştır.

Anahtar kelimeler: stres, eğitim, eğitim stresi

Jel kodu: A23, D84

Examination of The Education Stress of The University Students in Terms of Some Variables

Abstract

The aim of this study was to investigate whether the educational stress levels of the university students studying at Bandırma Onyediy Eylül University differ significantly according to some demographic information. The data were collected via the internet and by face to face survey. The data collection tool consists of two parts. In the first part, personal information form was used to obtain information about the demographic characteristics of the students. In the second part, the Training Stress Scale was used to measure the levels of education stress. Factor analysis, Independent Groups t-test, one-way analysis of variance (ANOVA) and Tukey Multiple Comparison Test (Post-Hoc Test) will be used in the statistical analysis of the data to be obtained in the research. Stress level and stress factors were determined and interpreted as a result of statistical analysis.

Keywords: Stress, education, education stress

Jel kodu: A23, D84

1.Giriş

İnsan vücudunda fizyolojik ve psikolojik olaylarla ortaya çıkan tepki olarak tanımlanan stres(Sdorow, 1998), dünya üzerinde kaçınılması güç olan durumdur. Stresin ortaya çıkışında etkin olan çevresel faktörlerin ortadan kaldırılması zor olmasının yanında fizyolojik ve psikolojik davranış biçimlerine de yol açabilmektedir (Örnek & Aydın, 2008).

Öztürk ve Aysan'ın yaptığı tanımlamada stres üç farklı fiziksel aşamadan oluşmaktadır (Öztürk, 1995; Aysan, 1993). Birinci Aşama: Organizma alarm tepkisi verir. Kalp atışı, kan basıncı ve solunum hızı anormal düzeyde artar. Durumu fark eden organizma savaşmak ya da durumdan kaçmak için bedensel ön hazırlık yapar. İkinci Aşama: Organizma stresi oluşturan duruma uyum sağlar. Uyumdan sonra alarma tepki olarak oluşan bedensel değişiklikler de yok olur. Organizmanın dayanma gücü başlangıçtaki düzeye uyum sağlayabilir. Üçüncü Aşama: Uzun süre aynı stres faktörleriyle birlikte savaşan organizmanın dayanma gücü son bulur. Alarm belirtileri yeniden gözlenir. Savunma reaksiyonlarının süresinin uzaması sonucunda uyum hastalıkları oluşmaktadır.

İnsan yaşamında olumsuzlukların, hastalıkların, verilen normal olmayan tepkilerin başında gelen stres, çeşitli belirtilerle ortaya çıkmaktadır. Yapılan tanımlamada fiziksel, duygusal, bilişsel, sosyal belirtiler şeklinde dört grupta sınıflandırılmıştır(Braham,1998). Fiziksel belirtilerde baş ağrısı, düzensiz uyku gözlenirken duygusal belirtilerde kaygı ve endişe yer almaktadır. Diğer bir çeşidi olan bilişsel belirtilerde unutkanlık, karar vermede güçlük düşünülebilir.

Gençlik döneminde birey, yaşamında pek çok sosyal ve fiziksel anlamda değişiklikler yaşamakta; davranışsal, duygusal, toplumsal ve akademik olarak bir çatışma ile karşı karşıya kalmakta ve kimlik karmaşası ile çelişkiler yaşamaktadır (Bayhan, 2003, Doğan vd. 1994, Özkürkçül-Çorapçoğlu, 1999; Kaya vd. 2007).

Durna (2006) üniversite öğrencilerinin stres düzeylerini bazı değişkenlere göre incelediği çalışmasında; öğrenim görülen okul türü ve sahip olunan yakın arkadaş sayısı değişkenleri ile stres düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Şahin vd. (1992) çalışmalarında üniversite öğrencilerinin en fazla dersle ilgili olan konularda stres yaşadıklarını belirlemişlerdir. Öz Kubat vd. (2017) Üniversite öğrencilerinin anne öğrenim durumu değişkenine göre ölçeğin sosyal destek alt boyutu puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmış; okur-yazar olmayan anneye sahip öğrencilerin puanları ile okuryazar ve üniversite mezunu anneye sahip öğrencilerin sıra ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Fırat Kılıç'ın (2018) yaptığı çalışmada ise hemşirelik öğrencilerinin eğitim stresi ile mesleki benlik saygıları arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Mesleğini severek seçenlerin ve kız öğrencilerin daha yüksek benlik saygısına sahip olduğu, ayrıca ikinci ve üçüncü sınıftaki öğrencilerin eğitim stresinin yüksek olduğu görülmüştür.

2.Yöntem

2.1.Araştırmanın Amacı

Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi'nde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin eğitim stresi düzeylerinin bazı demografik bilgilere göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır. Üniversite öğrencilerinin eğitim stresi düzeyleri cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, gelir durumu, öğretim programı türü, kalınan yer, anne ve babanın eğitim düzeyleri ve ailenizin ikamet ettiği yere göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2.2. Araştırmanın Anakütlesi ve Örnekleme

Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi'nde 2018-2019 eğitim öğretim güz döneminde üniversiteye devam eden öğrenciler araştırmanın anakütlesini oluşturmaktadır. Örneklem ise kolayda örnekleme yöntemi ile online ve yüz yüze olarak 250 kişi üzerinde gönüllülük esaslı uygulanan anket çalışmasıyla gerçekleştirilmiştir.

Katılımcıların 182'si kadın (% 73) ve 68'i (% 27) erkektir. Katılımcıların 18 – 21 yaş aralığında 157 (% 62,8) kişi, 22 – 25 yaş aralığında 80 (% 32,0) kişi ve 26 ve üzeri yaşlarda 13 (% 5,2) kişi yer almaktadır. Öğrenim türü bakımından 1. Öğretim 202(% 80,8) kişi, 2. Öğretim 48 (% 19,2) kişidir. Sınıf bazında 1. Sınıf 69 (% 27,6) kişi, 2. Sınıf 50 (%20,0) kişi, 3. sınıf 44 (% 17,6) kişi, 4. Sınıf 66 (% 26,4) kişi, Lisansüstü 21 (% 8,49) kişi ankete katılmıştır. Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesinde 2017 yılının kasım sonunda gerçekleştirilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada iki adet veri toplama aracı kullanılmıştır. İlki araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin demografik nitelikleriyle ilgili bilgileri elde etmek için araştırmacının kendisi tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu”dur. Diğeri ise Eğitim Stres Ölçeğidir.

Kişisel Bilgi Formunda cinsiyet, öğrenim görmekte olunan bölüm, yaş, sınıf düzeyi, gelir durumu, öğretim programı türü, anne ve babanın eğitim düzeyleri ve ailenizin ikamet ettiği yer gibi ilgili sorular yer almaktadır.

Eğitim Stres Ölçeği: Öğrencilerin eğitim stresi düzeylerini ölçmek için araştırmada Sun, Dunne, Hou ve Xu (2011) tarafından geliştirilen ve Seçer ve arkadaşları (2015) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan “Eğitim Stres Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, (1) Hiç Katılıyorum ile (5) Tamamen Katılıyorum arasında değişen 5 dereceli Likert tipi bir ölçek olup, 5 alt boyut ve 16 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin “Çalışma Baskısı” adlı alt boyutunda 4 madde bulunmaktadır. Ölçeğin “İş Yükü” adlı ikinci alt boyutunda 3 madde bulunmaktadır. Ölçeğin “Not Kaygısı” adlı üçüncü alt boyutunda 3 madde bulunmaktadır. Ölçeğin Öz-Beklenti adlı dördüncü alt boyutunda 3 madde bulunmaktadır. Ölçeğin Umutsuzluk adlı beşinci alt boyutunda ise 3 madde bulunmaktadır. Ters puanlanan madde bulunmayan ölçekten alınan en yüksek puan 80, en düşük puan ise 16'dır. Ölçek alt boyutlara ilişkin puan vermektedir. Faktör analizinde toplam KMO değeri %72,6 ve beş faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Cronbach's Alpha iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları ölçeğin bütünü için %72,5 çalışma baskısı alt ölçeği için %32,0 iş yükü

alt ölçeği için % 55,0 not kaygısı alt ölçeği için %59,8 öz beklenti alt ölçeği için %53,7 umutsuzluk alt ölçeği için %70,6 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Eğitim Stres Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu'ndan elde edilen verilerin analizinde SPSS 25 paket programı kullanılmıştır. Faktör analizi, Bağımsız Gruplar t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve varyans analizi sonucunda gruplar arasında hangi grubun hangi gruptan farklı olduğunu belirlemek amacıyla Tukey Çoklu Karşılaştırma testi (Post-Hoc Test) kullanılmıştır. Araştırma kapsamında tüm veriler için anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilecektir.

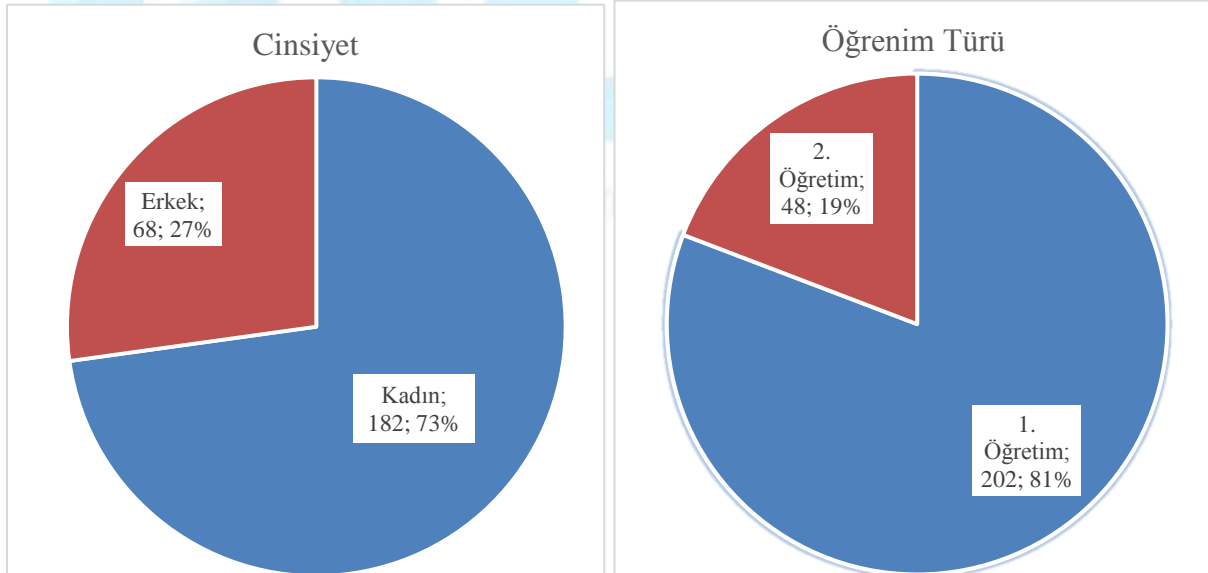
3. Bulgular

Bu bölümde alt problemlerle ilgili bulgulara yer verilmiştir. Verilerin analizinde önce bağımsız değişkenleri oluşturan sosyo-demografik formda yer alan sorular ve öğrencilerin okudukları bölümlere dağılımının sayısı ve yüzde dağılımları verilmiştir. Üniversite öğrencilerinin eğitim stresi düzeyleri puanlarının; cinsiyet, öğrenim görmekte olunan bölüm, yaş, sınıf düzeyi, gelir durumu, öğretim programı türü, anne ve babanın eğitim düzeyleri ve ailenizin ikamet ettiği yer değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

3.1. Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

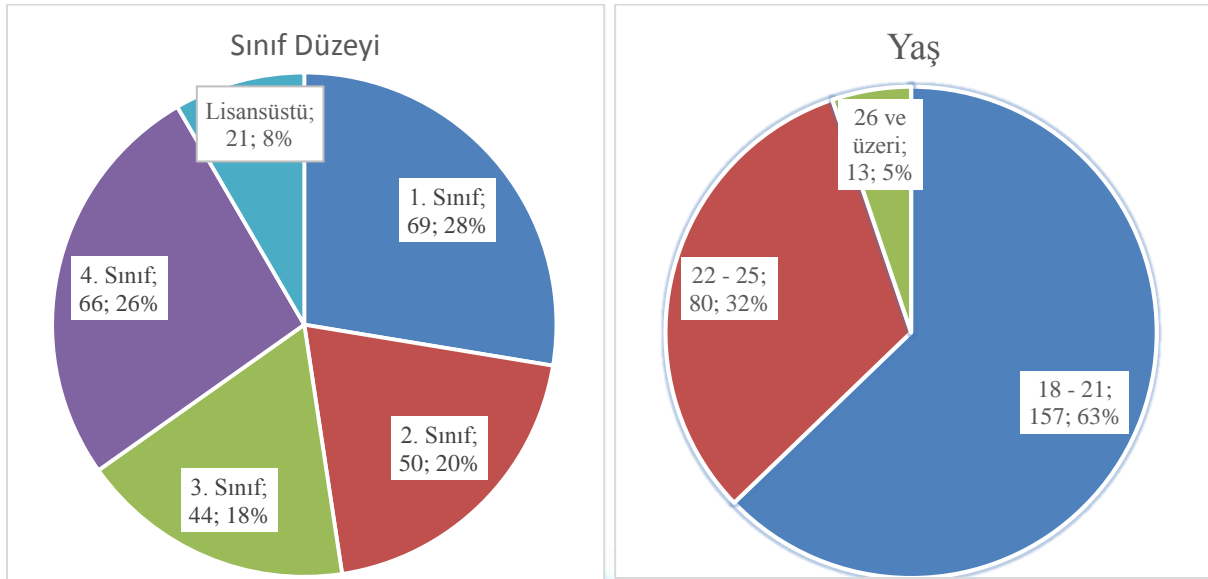
Bağımsız değişkenleri oluşturan sosyo-demografik değişkenlere ilişkin frekans dağılımları aşağıdaki tablo ve grafikler ile verilmiştir.

Şekil 9: Cinsiyet ve öğrenim türüne göre frekans ve yüzde değerleri

Şekil 1'den görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 68'i (%27) erkek, 182'si (%73) kadındır. 1. Öğretime giden 48(%19) ve ikinci öğretime giden 202(%81) kişi vardır.

Şekil 10: Sınıf düzeyi ve yaşa göre frekans ve yüzde değerleri

Örnekleme giren öğrencilerin sınıf düzeyine göre 1. Sınıf 69(%28), 2. Sınıf 50(%20), 3. Sınıf 44(%18), 4. Sınıf 66(%26) ve lisansüstü 21(%8) kişi yaşa göre ise 18-21 yaş 157(%63), 22-25 yaş 80(%32) ve 26 yaş üzeri 13(%5) kişidir.

Diğer demografik bilgilere için frekans ve yüzde değerleri ise; Toplam gelire göre 3000 TL altında 160(%64), 3001-5000 TL arasında 65(%26), 5000 TL üstünde 25(%10) kişi mevcuttur. Kalınan yere göre yurttan kalan öğrenci 155(%62), evde kalan öğrenci 77(%31), ailesi ile kalan öğrenci 18(%7) kişidir. Anne eğitim düzeyine göre okur-yazar 18(%7), ilköğretim mezunu 12(%48), ortaokul mezunu 43(%17), lise mezunu 52(%21), üniversite ve üstü okullardan mezun olan 17(%7) kişidir. Baba eğitim düzeyine göre okur-yazar 6(%2), ilköğretim mezunu 83(%33), ortaokul mezunu 46(%18), lise mezunu 84(%34), üniversite ve üstü okullardan mezun olan 31(%13) kişidir. Son olarak ailenin ikamet ettiği yere göre il merkezinde 107(%43), ilçe 113(%43), köyde kalan 30(%12) kişidir.

3.2.Faktör Analizi

Araştırmada kullanılan eğitim stres ölçeği (ESÖ)'ne faktör analizi uygulanması sonucunda 5 alt boyut olduğu belirlenmiştir. F1-Çalışma Baskısı, F2-İş Yükü, F3-Not kaygısı, F4-Öz Beklenti, F5-Umutsuzluk olarak isimlendirilmiştir.

Tablo 13: Eğitim stres ölçeğinin ve alt boyutlarının güvenilirlik analizi sonuçları

Faktörler	Eğitim Stres Ölçeği	Cronbach Alfa
F1 (Çalışma Baskısı)		0,320
F2 (İş Yükü)		0,550
F3 (Not kaygısı)		0,598
F4 (Öz Beklenti)		0,537
F5 (Umutsuzluk)		0,706
Toplam Ölçek		0,725

Cronbach's Alpha iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları ölçeğin bütünü için %72,5 çalışma baskısı alt ölçeği için %32,0 iş yükü alt ölçeği için % 55,0 not kaygısı alt ölçeği için %59,8 öz beklenti alt ölçeği için %53,7 umutsuzluk alt ölçeği için %70,6 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 14: Eğitim Stres Ölçeğinin Alt Boyutlarının Öğrencinin Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Faktörler	Cinsiyet		Karar
	t	sig	
F1 (Çalışma Baskısı)	-0,110	0,912	Fark yok
F2 (İş Yükü)	0,256	0,798	Fark yok
F3 (Not kaygısı)	1,353	0,177	Fark yok
F4 (Öz Beklenti)	1,952	0,052	Fark yok
F5 (Umutsuzluk)	1,429	0,154	Fark yok
Toplam	1,56152	0,120	Fark yok

Tabloda görülebileceği üzere, eğitim stres ölçeği ve alt boyutlarının aritmetik ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 15: Eğitim Stres Ölçeğinin Alt Boyutlarının Öğrencinin Eğitim Türü Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Faktörler	Öğrenim Türü		Karar
	t	sig	
F1 (Çalışma Baskısı)	2,484	0,014	Fark var
F2 (İş Yükü)	1,968	0,050	Fark var
F3 (Not kaygısı)	-0,926	0,355	Fark yok
F4 (Öz Beklenti)	0,173	0,862	Fark yok
F5 (Umutsuzluk)	0,550	0,583	Fark yok
TOPLAM	1,298	0,195	Fark yok

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Eğitim Stres Ölçeği alt boyutlarının öğrencinin öğrenim türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, çalışma baskısı ve iş yükü alt boyutlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. (Çalışma baskısı $t=2,484$; $p<.05$), (İş yükü $t=1,9668$; $p<.05$) Söz konusu farklılık ikinci öğretimlerin lehine gerçekleşmiştir

Tablo 16: Eğitim Stres Ölçeğinin Alt Boyutlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Faktörler	Sınıf Düzeyi		Karar
	F	sig	
F1 (Çalışma Baskısı)	1,108	0,353	Fark yok
F2 (İş Yükü)	0,313	0,869	Fark yok
F3 (Not kaygısı)	1,653	0,162	Fark yok
F4 (Öz Beklenti)	3,279	0,012	Fark var
F5 (Umutsuzluk)	0,627	0,644	Fark yok

Eğitim stres ölçeğinin alt boyutlarının sınıf düzeyi değişkenine göre hangi alt boyutları arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) ve sonrası post-hoc Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre F4 alt boyutunda 1. sınıf ile lisansüstü öğrenciler arasında, lisansüstü öğrencilerin lehine istatistiksel olarak ($p<.02$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum, 1. sınıf öğrencilerin diğer üst sınıflara göre daha fazla stresli olduklarını ortaya koymaktadır. Diğer alt boyutlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 17: Eğitim Stres Ölçeğinin Alt Boyutlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Faktörler	Yaş		Karar
	F	sig	
F1 (Çalışma Baskısı)	1,395	0,250	Fark yok
F2 (İş Yüğü)	0,168	0,846	Fark yok
F3 (Not kaygısı)	4,270	0,015	Fark var
F4 (Öz Beklenti)	4,268	0,015	Fark var
F5 (Umutsuzluk)	1,553	0,214	Fark yok

Eğitim stres ölçeğinin alt boyutlarının yaş değişkenine göre hangi alt boyutları arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) ve sonrası post-hoc Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre F3 alt boyutunda 21 ve altı yaş grubu ile 26 ve üstü yaş grubu arasında, F4 alt boyutunda 21 ve altı yaş grubu ile 22-25 yaş grubu arasında, 21 ve altı yaş grubu aleyhine istatistiksel olarak ($p<.04$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Diğer alt boyutlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 18: Eğitim Stres Ölçeğinin Alt Boyutlarının Kaldığı Yer Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Faktörler	Kaldığı Yer		Karar
	F	sig	
F1 (Çalışma Baskısı)	3,252	0,040	Fark var
F2 (İş Yüğü)	1,231	0,294	Fark yok
F3 (Not kaygısı)	3,466	0,033	Fark var
F4 (Öz Beklenti)	4,916	0,008	Fark var
F5 (Umutsuzluk)	0,945	0,390	Fark yok

Eğitim stres ölçeğinin alt boyutlarının kaldığı yer değişkenine göre hangi alt boyutları arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) ve sonrası post-hoc Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre F1 alt boyutunda yurt – aile ve ev- aile arasında ailesi ile kalanlar aleyhinde($p<.04$), F3 alt boyutunda yurt – ev arasında, yurttaki kalan öğrenciler lehine($p<.03$), F4 alt boyutunda yurt – ev arasında, yurttaki kalan öğrenciler aleyhine istatistiksel olarak ($p<.01$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum, 21 ve altı yaş grubundaki öğrencilerin diğer gruplarına göre daha fazla stresli olduklarını ortaya koymaktadır. Diğer alt boyutlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 19: Eğitim Stres Ölçeğinin Alt Boyutlarının Toplam Gelir Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Faktörler	Toplam Gelir		Karar
	F	sig	
F1 (Çalışma Baskısı)	2,734	0,047	Fark yok
F2 (İş Yüğü)	1,459	0,234	Fark yok
F3 (Not kaygısı)	2,495	0,085	Fark yok
F4 (Öz Beklenti)	4,374	0,014	Fark var
F5 (Umutsuzluk)	0,361	0,697	Fark yok

Eğitim stres ölçeğinin alt boyutlarının toplam gelir değişkenine göre hangi alt boyutları arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve sonrası post-hoc Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre F4 alt boyutunda 3000 TL altı ile 5000 TL ve üstü arasında, 5000 TL ve üstü toplam geliri olan öğrencilerin lehine istatistiksel olarak ($p < .03$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Diğer alt boyutlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 20: Eğitim Stres Ölçeğinin Alt Boyutlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Faktörler	Anne Eğitim Durumu		Karar
	F	sig	
F1 (Çalışma Baskısı)	0,558	0,693	Fark yok
F2 (İş Yüğü)	1,464	0,214	Fark yok
F3 (Not kaygısı)	0,767	0,548	Fark yok
F4 (Öz Beklenti)	1,302	0,270	Fark yok
F5 (Umutsuzluk)	1,707	0,149	Fark yok

Eğitim stres ölçeğinin alt boyutlarının anne eğitim durumu değişkenine göre hangi alt boyutları arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve sonrası post-hoc Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre tüm alt boyutlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 21: Eğitim Stres Ölçeğinin Alt Boyutlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Faktörler	Baba Eğitim Durumu		Karar
	F	sig	
F1 (Çalışma Baskısı)	1,203	0,310	Fark yok
F2 (İş Yüğü)	3,276	0,012	Fark var
F3 (Not kaygısı)	1,784	0,133	Fark yok
F4 (Öz Beklenti)	1,748	0,140	Fark yok
F5 (Umutsuzluk)	1,218	0,304	Fark yok

Eğitim stres ölçeğinin alt boyutlarının baba eğitim durumu değişkenine göre hangi alt boyutları arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi ve sonrası post-hoc Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre F2 alt boyutunda okuyazar – üniversite ve üstü eğitim durumuna sahip öğrencinin babası arasında, üniversite ve üstü eğitim durumu olan öğrencilerin

lehine istatistiksel olarak ($p < .01$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Diğer alt boyutlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 22: Eğitim Stres Ölçeğinin Alt Boyutlarının Aile İkamet Ettiği Yer Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Faktörler	Ailenin İkamet Yeri		Karar
	F	sig	
F1 (Çalışma Baskısı)	0,372	0,690	Fark yok
F2 (İş Yükü)	0,767	0,466	Fark yok
F3 (Not kaygısı)	0,370	0,964	Fark yok
F4 (Öz Beklenti)	0,422	0,656	Fark yok
F5 (Umutsuzluk)	0,1538	0,217	Fark yok

Eğitim stres ölçeğinin alt boyutlarının ailenin ikamet yeri değişkenine göre hangi alt boyutları arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve sonrası post-hoc Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre tüm alt boyutlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Eğitim stresinin ölçeğinin alt boyutları ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu çalışmada cinsiyetin eğitim stresine etki etmediği sonucuna varılmıştır.

Eğitim stresinin ölçeğinin alt boyutlarından çalışma baskısı ile öğrenim türü açısından birinci ve ikinci öğretim öğrenciler arasında fark vardır. Birinci öğretimler daha çok çalışma baskısı hissediyor. İş yükü alt boyutu açısından birinci ve ikinci öğretim öğrenciler arasında fark vardır. Birinci öğretimlerin iş yükü daha fazla olduğunu düşünüyor. Daha kapsamlı bir çalışma ile ikinci öğretimler neden daha çok çalışma baskısı ve iş yükü hissettiği araştırılabilir ve bunun için gerekli önlem almaya çalışılabilir.

Eğitim stresinin ölçeğinin alt boyutlarından öz beklenti açısından birinci sınıfla lisansüstü ve ikinci sınıflarla lisansüstü eğitim gören öğrenciler arasında fark vardır. Lisansüstü öğrencilerin öz beklentileri diğer sınıflara göre daha yüksektir. Üniversite eğitimine yeni başlayan öğrencilere öz beklentilerini yükseltmek için çalışma yapılabilir.

Eğitim stresinin ölçeğinin alt boyutlarından not kaygısı açısından 21 yaş altı ve 26 yaş üzeri öğrenciler arasında fark vardır. 21 yaş altı öğrencilerin not kaygısı daha yüksektir. Öz beklenti alt boyutu açısından 21 yaş altı ve 22-25 yaş arası öğrenciler arasında fark vardır. 21 yaş altı öğrencilerin öz beklentisi daha düşüktür. Gençlerin kendilerine olan güvenlerinin ve öz beklentilerinin daha düşük olması sonucunu engellenmelidir.

Eğitim stresinin ölçeğinin alt boyutlarından çalışma baskısı açısından yurt – aile ve ev – aile ile kalan öğrenciler arasında fark vardır. Ailesi ile kalan öğrenciler daha çok çalışma baskısı hissediyor. Not kaygısı alt boyutu açısından Yurt – evde kalan öğrenciler arasında fark vardır. Yurtta kalan öğrencilerin not kaygısı daha yüksektir. Öz beklenti alt boyutu açısından Yurt –

evde kalan öğrenciler arasında fark vardır. Evde kalan öğrencilerin öz beklentisi daha yüksektir. Başka bir çalışmada yurttan kalan öğrencilerin not kaygısı daha detaylı incelenebilir.

Eğitim stresinin ölçeğinin alt boyutlarından öz beklenti açısından 5000 tl üzeri geliri olan öğrenciler ile diğer öğrenciler arasında fark vardır. Geliri yüksek öğrencilerin öz beklentisi daha yüksektir. Gelirin stres açısından çok önemli bir faktör olduğu anlaşılmıştır.

Eğitim stresinin ölçeğinin alt boyutları ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Annenin eğitim düzeyi eğitim stresine etki etmediği sonucuna varılmıştır.

Eğitim stresinin ölçeğinin alt boyutlarından iş yükü açısından üniversite ve üstü sınıf düzeyine sahip öğrencilerin babaları ile diğer öğrenciler arasında fark vardır. Babanın eğitim seviyesinin yükselmesi öğrencinin iş yükünü azalttığı görülmüştür.

Eğitim stresinin ölçeğinin alt boyutları ile öğrencinin ailesinin ikamet ettiği yer arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ailenin ikamet ettiği yerin eğitim stresine etki etmediği sonucuna varılmıştır.

Bu çalışma üniversite öncesi eğitim veren kurumlara da uygulanabilir. Bu sayede üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin daha önceki eğitim hayatından gelen stresin kaynağı bulunup buna yönelik çalışmalar yapılabilir. Öğrenciler eğitim kurumlarında stresin nedenlerini paylaşabilecekleri rehberlik hizmetleri daha da artırılırsa bu şekilde önüne geçilebilir.

Kaynakça

- Aysan, F.(1993). Stresle İlişkin Farklı Açıklama Modelleri. Buca Eğitim Bilimleri Dergisi. 2 (4) 177- 184
- Braham, B. J. (1998). Stres yönetimi: Ateş altında sakin kalabilmek. Vedat G. Diker (Çev.). İstanbul: Hayat Yayınları
- Fırat Kılıç H. (2018) Hemşirelik Öğrencilerinin Eğitim Stresi ve Mesleki Benlik Saygısı Arasındaki İlişki, HUEMFAD-JOHUFON 2018, 5(1), 49-59
- Kaya, M., Genç, M., Kaya, B.& Pehlivan, E. (2007). Tıp fakültesi ve sağlık yüksekokulu öğrencilerinde depresif belirti yaygınlığı, stresle başa çıkma tarzları ve etkileyen faktörler. Türk Psikiyatri Dergisi, 18 (2), 137-146.
- Örnek, A.Ş. & Aydın, Ş. (2008). Kriz ve Stres Yönetimi. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Özkubat S. Çakmak A. (2017) Üniversite Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Yöntemlerinin İncelenmesi, Akademi bakış dergisi 64, 286-295
- Öztürk, N.(1995). İlkokul öğretmenlerinin çalıştıkları okulun iklimine ilişkin algıladıkları ile gerilim (stres) düzeyleri arasındaki ilişkiler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir
- Sdorow, L., M. (1998), Psycholog., Boston: Mc Graw Hill.Şahin,
- Seçer, İ., Veyis, F., & Gökçen, R. A. (2015). Eğitim stres ölçeğinin türk kültürüne uyarlanması: güvenilirlik ve geçerlik çalışması. Elementary Education Online, 14(1), 216- 229.

Sun, J., Dunne, M.P., Hou, X., & Xu, A. (2011). Educational stress scale for adolescents: development, validity, and reliability with chinese students. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 29(6) 534–546.

